

**ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑΤΟΣ
ΓΙΑ Γ' ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ**

ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΤΜΗΜΑΤΟΣ ΝΓΛ: ΚΑΤΕΡΙΝΑ ΧΡΗΣΤΑΚΗ
ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑΤΟΣ: ΚΑΤΕΡΙΝΑ ΧΡΗΣΤΑΚΗ

A. Ο αρθρογράφος μεταξύ άλλων αναφέρεται στην αξία της τέχνης και του πολιτισμού. Χαρακτηριστικά αναφέρει ότι το μεγάλο έργο τέχνης ως υπερεθνικό και διαχρονικό αντιμάχεται τον φανατισμό και ως παναθρώπινο εκφράζει τα ανθρώπινα αποδεσμευοντάς τα από τη συγκυρία του τόπου και της εποχής. Για αυτό το ανάγει σε ιερό. Προσθέτει ότι ο πολιτισμός αποθησαυρίζει την ανθρώπινη μοναδικότητα και ιδιαιτερότητα, αναδεικνύοντας τον άνθρωπο ως πρόσωπο και ακυρώνοντας τον ισοπεδωτικό δογματισμό του ολοκληρωτισμού. (λέξεις 70)

B1.

1. Σ : «...δεν ξέρω πού ακριβώς βρίσκεται το δίκιο.»
2. Σ : «Ο κόσμος δημιουργεί μοχλούς πίεσης εναντίον της Ρωσίας.»/ «Η διεθνής κοινότητα εκφράζει την αντίθεσή της με κάθε τρόπο, προσδοκώντας τη λήξη του πολέμου.»
3. Λ : «Όταν βρίσκεσαι ... είναι τυφλό.»
4. Λ: «Το μεγάλο έργο τέχνης αφηγείται την ανθρώπινη και όχι την εφήμερη ιστορική, τοπική ή εθνική συνθήκη.»
5. Σ : «Ο πολιτισμός είναι η αντίσταση που αναιρεί αυτή ακριβώς τη φρικώδη ισοπέδωση.»/με τη φράση «αυτή ακριβώς τη φρικώδη ισοπέδωση» εννοείται: «Η ολοκληρωτική λογική τσουβαλιάζει με γνώμονα την εθνικότητα, το φύλο, τη σεξουαλικότητα, την πίστη κλπ.

B2. Οι συγγραφείς των δύο κειμένων εκφράζουν μία διαφορετική στάση απέναντι στο πολιτισμικό εμπάργκο που υπέστη ο ρωσικός πολιτισμός εν εξελίξει του ρωσοτουρκικού πολέμου.

Στάση συγγραφέα κειμένου 1: Ο συγγραφέας του κειμένου 1 δικαιολογεί την αντίδραση αυτή των πολιτών και των φορέων του πολιτισμού ως τον μόνο τρόπο να ασκήσουν πίεση εναντίον του πολέμου. Αναγνωρίζει την αξία του ρωσικού πολιτισμού, όμως κατανοεί και την ανάγκη της διεθνούς κοινότητας να εκφράσει την αντίθεσή της στον πόλεμο με όποιον τρόπο μπορεί, ακόμη και μέσω του πολιτισμού. Δεν καταφέρεται ενάντια στους Ρώσους καλλιτέχνες, στους οποίους μάλιστα αναγνωρίζει ότι αντέδρασαν κατά του πολέμου, αντίθετα εκτιμά ότι αδικούνται από τον αποκλεισμό τους. Θεωρεί όμως ότι οι συνέπειες μίας παγκόσμιας αντίδρασης κατά του πολέμου είναι αναμενόμενες. Θεωρεί επιφανειακή και απλοϊκή την αρνητική και χλευαστική κριτική ενάντια στον αποκλεισμό του ρωσικού πολιτισμού.

Στάση συγγραφέα κειμένου 2: Ο συγγραφέας του κειμένου 2 εκτιμά ότι ο αποκλεισμός του ρωσικού πολιτισμού και των Ρώσων καλλιτεχνών είναι απόρροια έλλειψης ψυχραιμίας λόγω της κρισιμότητας

του πολέμου. Θεωρεί ότι οι Δυτικοί ολισθαίνουν στην εχθρότητα και τη βία, τις οποίες υποτίθεται ότι καταγγέλλουν με τον ιδιότυπο αυτόν αποκλεισμό, ελλείψει κρίσης και ορθολογισμού. Εκτιμά ότι με την αντίδραση αυτή υποδαυλίζεται η αξία και η υπόσταση της τέχνης.

Γλωσσικές επιλογές με τις οποίες αναδεικνύεται ο υποκειμενισμός στην προσέγγιση του συγγραφέα του κειμένου 1:

- **α' ενικό πρόσωπο:** «θα θέσω δύο ερωτήματα», «για να είμαι ειλικρινής ... δίκιο.», «Αυτό που ξέρω ...»
- **ερωτήσεις:** «Γίνεται ... πληρώνουν;»
- **προφορική χρήση:** «...την πληρώνουν.»
- **το επίρρημα** «δυστυχώς»
- **παροιμία:** «Κοντά στα χλωρά...ξερά»
- **μεταφορική χρήση της γλώσσας:** «Αυτός είναι που πληγώνει...»
- **ειρωνεία απέναντι σε όσους επικρίνουν χλευάζοντας τον ρωσικό αποκλεισμό:** «είναι μάλλον επιφανειακό ... Τολστόι.»

Γλωσσικές επιλογές με τις οποίες αναδεικνύεται ο υποκειμενισμός στην προσέγγιση του συγγραφέα του κειμένου 2:

- **β' πρόσωπο:** «Όταν βρίσκεσαι στο μάτι του κυκλώνα...»
- **ποιητικός λόγος/μεταφορά:** «την ώρα της φωτιάς...», «...γιατί του κυκλώνα το μάτι είναι τυφλό.», «τρίτο σοφό μάτι»,
- **προφορική χρήση/μεταφορά:** «τσουβαλιάζει»
- **α' πληθυντικό πρόσωπο:** «Μιλάμε...»
- **χρήση λέξεων με συναισθηματική, ηθική διάσταση:** «παγκόσμια πολιτιστική κληρονομιά... υπερβαίνει τα στενά όρια του έθνους...», «ολοκληρωτισμοί»
- **ερωτήσεις:** «Πόσο Άγγλος ...μας σώζει;»

B3. α) Τρόποι πειθούς πρώτης παραγράφου κειμένου 1: Το κείμενο ξεκινάει με επίκληση στην αυθεντία, αφού παραθέτει αυτούσια μέσα σε εισαγωγικά την ίδια την απόφαση για την αναστολή οποιασδήποτε συνεργασίας με Ρώσους καλλιτέχνες και οργανισμούς. **Πρόθεση του συγγραφέα:** Ο συγγραφέας προτίθεται να ενημερώσει τους αναγνώστες για το γεγονός για το οποίο θα εκφράσει την άποψή του στη συνέχεια, τον αποκλεισμό των Ρώσων καλλιτεχνών από τις πολιτιστικές εκδηλώσεις του δυτικού κόσμου.

Τρόποι πειθούς πρώτης παραγράφου κειμένου 2: Το κείμενο 2 ξεκινάει με επίκληση στη λογική με αλήθειες. Χρησιμοποιεί τη συμβουλή που απευθύνουν οι εμπειρότεροι σε ευθύ λόγο (αυθεντία), «ψυχραιμία», και κάνει αναδρομή στο παρελθόν, για να δείξει πόσο καταστροφική είναι η έλλειψη αυτής σε κρίσιμες συνθήκες. Επίσης, χρησιμοποιεί επίκληση στο συναίσθημα με λόγο μεταφορικό και συγκινησιακά φορτισμένο («λαμπαδιασμένου πάθους οιστρήλατων ηρώων», «τυφλωμένοι»). **Πρόθεση του συγγραφέα του κειμένου 2 στην πρώτη παράγραφο:** Ο συγγραφέας του κειμένου 2 προτίθεται να απευθύνει μία συμβουλή, να διατηρήσει η ανθρωπότητα την ψυχραιμία της στη δύσκολη περίοδο που διανύει, και να προβληματίσει και να τρομάξει τους αναγνώστες αφυπνίζοντάς τους για τις συνέπειες της έλλειψης ψυχραιμίας που επιδεικνύουν οι άνθρωποι σε περιόδους κρίσης. Αναφέρει ότι η ανθρώπινη ιστορία προσφέρει πολλά παραδείγματα που αποδεικνύουν τις καταστροφικές συνέπειες της τυφλωμένης αντίδρασης φανατισμένων ηρώων. Υπαινίσσεται δηλαδή ότι και η σύγχρονη αντίδραση του αποκλεισμού των Ρώσων καλλιτεχνών δεν απορρέει παρά από μία ανάλογη έλλειψη ψυχραιμίας και

τύφλωση. Προετοιμάζει έτσι τον αναγνώστη προϊδεάζοντάς τον για την αρνητική κριτική που ασκεί στη συνέχεια του κειμένου απέναντι στον αποκλεισμό των Ρώσων καλλιτεχνών από τον Δυτικό κόσμο, στο πλαίσιο της οποίας θα εξηγήσει τον παραλογισμό του να αποκλείεται η τέχνη με κριτήριο την εθνικότητα των καλλιτεχνών, δεδομένης της πανανθρώπινης και υπερεθνικής δύναμής της.

B3. β)

μεταφορά: τσουβαλιάζει

Ο συγγραφέας χρησιμοποιεί μια μεταφορική φράση από τον προφορικό λόγο, για να αναδείξει το πώς ο δογματισμός του ολοκληρωτισμού ισοπεδώνει την ανθρώπινη μοναδικότητα και ιδιαιτερότητα, αντιμετωπίζει τους ανθρώπους ως άτομα, αριθμούς και εθνικότητες. Με τη μεταφορική αυτή φράση του προφορικού λόγου επιδιώκει να αισθητοποιήσει και να τονίσει την ολέθρια αυτή ολοκληρωτική τακτική για τον άνθρωπο, επικεντρώνοντας το ενδιαφέρον του αναγνώστη όχι τόσο στην ίδια την πληροφορία, όσο στη μορφή της, στους εκφραστικούς τρόπους με τους οποίους μεταδίδει το μήνυμα. Η γλώσσα λειτουργεί με συγκινησιακό τρόπο, αφού ο συγγραφέας ενεργοποιεί το συναίσθημα.

ασύνδετο σχήμα: την εθνικότητα, το φύλο, τη σεξουαλικότητα, την πίστη

Ο συγγραφέας χρησιμοποιεί ασύνδετο σχήμα, για να πυκνώσει τα κριτήρια με τα οποία ο ολοκληρωτισμός εξαλείφει την ανθρώπινη μοναδικότητα. Με το ασύνδετο σχήμα προσδίδεται ένταση και έμφαση στον λόγο, ενώ παράλληλα αυτός αποκτά συναισθηματική χροιά και συγκινησιακή φόρτιση. Τέλος, γίνεται σαφής και κατανοητός.

ΘΕΜΑ Γ

Ο ποιητής από τον τίτλο ήδη απευθύνεται στους «ανθρώπους του», σε κάθε άνθρωπο, τον οποίο αισθάνεται δικό του, όπως αναδεικνύεται με την **κτητική αντωνυμία «μου»**. Εξομολογείται σε **α' ενικό πρόσωπο** την ανάγκη του για την αγάπη τους, ανάγκη μεγέθους ανάλογου με αυτή του γερανιού για ήλιο (**παρομοίωση**). Ο ποιητής περιμένει όλους τους «ανθρώπους του» **«με την καρδιά ξεριζωμένη»** για **«χιλιάδες χρόνια»**, εκφράζοντας με την **υπερβολή** αυτή τόσο το μέγεθος όσο και τη διαχρονικότητα του αιτήματος για αγάπη καθολική. Η απληστία **«πότισε» (μεταφορά)** τους ανθρώπους με μίσος για αιώνες. Με **α' πληθυντικό** πρόσωπο καλεί όλους να πετάξουν τα όπλα (**προτρεπτική υποτακτική**), όντας σίγουρος για τον ερχομό της ειρήνης. Με **β' πληθυντικό πρόσωπο** πια απευθύνεται ακόμη πιο έντονα στους «ανθρώπους του» φωνάζοντας δυνατά να τον ακούσουν, **«Άνθρωποι!»**, και τους προτρέπει επιτακτικά (**προστακτική**) να ορμήσουν **«κατά το φως»** της ειρήνης, αρνούμενοι τον πόλεμο και δείχνοντας το χαμόγελό τους. Τους προσκαλεί να έρθουν **«ξαναγεννημένοι»**, **«άσπιλοι»**, απαλλαγμένοι από το μίσος και τη βία των πολέμων.

Στους ανθρώπους της εποχής μου, εκτός από την ανάγκη να απαλλαχθούν από το μίσος και να καταφέρουν να αγαπήσουν τον άλλον, θα απηύθυνα έκκληση να σέβονται σε κάθε περίπτωση τον συνάνθρωπο και τη φύση, να υπερασπίζονται τις ανθρωπιστικές αξίες, να μην ανέχονται την παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, να αγωνίζονται αδιάκοπα για την ισότητα και την ελευθερία, να συμπονούν και να προσφέρουν ανιδιοτελώς την βοήθειά τους στον αδύναμο! (227 λέξεις)

ΘΕΜΑ Δ

Αυτός ο κόσμος ο ... εμπόλεμος...όλους μας πληγώνει!

Πρόλογος

Είναι μεγάλη η συζήτηση που διεξάγεται τις τελευταίες μέρες για τον αποκλεισμό των Ρώσων καλλιτεχνών από τον δυτικό πολιτισμό. Οι απόψεις δίστανται δικαίως...θα σταθώ όμως σε μία από τις θέσεις που εκφράστηκαν για το θέμα: «Αυτός (ο πόλεμος) είναι που πληγώνει την Τέχνη και τον Πολιτισμό, πρωτίστως.». Και τον πληγώνει, γιατί οι συνέπειές του προσβάλλουν το σύνολο της ανθρωπίνης ύπαρξης, την ατομικότητα και τη συλλογική ζωή.

Ζητούμενο 1: ποιες είναι οι ολέθριες συνέπειες του πολέμου;

❖ στον πολιτισμό και στην τέχνη

→ πληροφορίες κειμένου

- Επικρατούν φανατισμός και ακρότητες που φτάνουν μέχρι το σημείο να αποκλείονται καλλιτέχνες συγκεκριμένης εθνικότητας.
- Η τέχνη και ο πολιτισμός χάνουν την πανανθρώπινη υπόσταση και αξία τους, αφού γίνονται τα εξιλαστήρια θύματα του εθνικισμού και του μίσους εις βάρος του άλλου.
- Η τέχνη και ο πολιτισμός ταυτίζονται άδικα με την κρατική εξουσία, χάνοντας τη δύναμή τους να εκφράζουν παναθρώπινα και διαχρονικά μηνύματα.

→ επιχειρήματα δικά μου

- Η επιστήμη και η τεχνολογία αναπτύσσονται σε βάρος του ανθρώπου, αφού εξυπηρετούν τα συμφέροντα της πολεμικής βιομηχανίας.
- Αναστέλλεται η καλλιτεχνική και πνευματική δημιουργία ή η τέχνη στρατεύεται στην υπηρεσία του μίσους και του φανατισμού των εμπόλεμων, ενώ ταυτόχρονα καταστρέφονται έργα πολιτισμού.
- Το φυσικό περιβάλλον καταστρέφεται ανεπανόρθωτα από πυρηνικά, χημικά όπλα, μολύνεται ανεπανόρθωτα η φύση.

❖ Στην κοινωνία

- **Οι λαοί** πλήττονται από τον πόνο της απώλειας (αφού ανθρώπινες ζωές χάνονται άδικα), βιώνουν αφόρητο άγχος, φόβο και ανασφάλεια - τραύματα ανεπούλιστα -, πεινούν και εξαθλιώνονται, εγκαταλείπουν τις πατρίδες τους, χάνουν τις περιουσίες τους.
- **Οι ανθρωπιστικές αξίες** στον πόλεμο αναιρούνται, επικρατεί μίσος, φανατισμός, έχθρα, ηθική αναλγησία, αμοραλισμός, ατομικισμός, σκληρότητα, κυριαρχεί ο αποτροπιασμός και η βία, ο άνθρωπος γίνεται αδίστακτος, ωμός, αποκτηνώνεται και γίνεται θηρίο, καταπατώνται κατάφωρα τα ανθρώπινα δικαιώματα.
- **Οι κρατικοί μηχανισμοί** παύουν να λειτουργούν, οι πολίτες στερούνται βασικές κοινωνικές παροχές, όπως περίθαλψη και κοινωνική πρόνοια, η πολιτική ηγεσία επικεντρώνεται στον πόλεμο, επικρατεί αναρχία.
- **Οι ανθρώπινες σχέσεις** κλονίζονται, επικρατεί καχυποψία και δυσπιστία.

- **Η οικονομία** καταρρέει, μειώνεται η παραγωγή, παραμελούνται όλες οι παραγωγικές δραστηριότητες, οι άνθρωποι δεν εργάζονται, το κόστος του πολέμου είναι δυσβάσταχτο, επικρατεί φτώχεια και εξαθλίωση, οι κοινωνίες στερούνται βασικά αγαθά.
- **Στις διεθνείς σχέσεις** διαιωρίζεται η σύγκρουση μεταξύ των πολιτισμών και δημιουργούνται στερεότυπα, που καθορίζουν την ιστορική μνήμη των λαών και τις διμερείς τους σχέσεις.

Ζητούμενο 2: Ποια είναι κατά τη γνώμη σας εκείνη η δύναμη του πολιτισμού που μπορεί να αντιταχθεί στον πόλεμο, ο οποίος αποτελεί πρακτική εναντίωσης και κατίσχυσης ανθρώπου εις βάρος συνανθρώπου του;

Το μόνο αντίδοτο στην παρακμή του πολέμου μπορεί να το προσφέρει ο πολιτισμός:

→ **Πληροφορίες κειμένου:**

- Η τέχνη υπερβαίνει τα στενά όρια του έθνους που γεννήθηκε.
 - Αποτελεί διαχρονικό πνευματικό αντίδοτο σε κάθε λογής εθνικισμούς και μισαλλόδοξες ακρότητες.
 - Η τέχνη και ο πολιτισμός είναι παναθρώπινες εκφάνσεις της δυναμικής του ανθρώπου.
 - Η τέχνη εκφράζει ανθρώπινες συνθήκες διαχρονικές και υπερεθνικές.
 - Ο πολιτισμός διασώζει την μοναδικότητα και την ιδιαιτερότητα του ανθρώπου.
 - Αντιστέκεται στη φρικώδη ισοπέδωση του ολοκληρωτισμού και του δογματισμού που αυτός επιβάλλει.
 - Αναδεικνύει την πολυπλοκότητα των ανθρώπινων πραγμάτων.
- ⇒ Για όλους τους παραπάνω λόγους η τέχνη και ο πολιτισμός αποκτούν τη δύναμη να ενώνουν τους ανθρώπους.

→ **Επιχειρήματα δικά μου:**

- **Ενισχύει τις πνευματικές δυνάμεις του ανθρώπου:** ο πολιτισμός έχει τη δύναμη να εξοπλίσει τον άνθρωπο με σοφία και λογική, με ευθυκρισία και σύνεση, ώστε να μην ολισθαίνει στον φανατισμό, να αντιστέκεται στη φιλοπολεμική χειραγώγηση.
- **Προάγει ανθρωπιστικές αξίες:** μεταλαμπαδεύει την αξία του ανθρωπισμού, της αγάπης, της αλληλεγγύης, της αποδοχής της διαφορετικότητας και της βαθιάς κατανόησης, ηθικές συνθήκες επαρκείς, για να απορρίψει ο άνθρωπος τον πόλεμο ως πρακτική εναντίωσης εις βάρος του άλλου και πόσο μάλλον αφανισμού του.
- **Καλλιεργεί διεθνιστική συνείδηση:** ο πολιτισμός με τον παναθρώπινο, ατοπικό και διαχρονικό χαρακτήρα του προωθεί τη συνάντηση των λαών, την διαπολιτισμική τους προσέγγιση, την γόνιμη ανταλλαγή πολιτισμικών αγαθών, την καλλιέργεια κλίματος αμοιβαίας φιλίας, αγάπης, συμπάθειας και θαυμασμού. Οι φίλοι λαοί δεν πολεμούν μεταξύ τους.

Επίλογος

Οι διακηρύξεις κατά του πολέμου είναι πάντα απόλυτες και αυστηρές... Παρόλα αυτά ο πλανήτης «μάχεται». Μα ο εχθρός τελικά είναι ένας: ο ίδιος ο πόλεμος! Το μόνο όπλο ενάντια στην απανθρωποποίηση αυτή του σύγχρονου ανθρώπου είναι ο πολιτισμός! Μόνο ο πολιτισμός με την

παιδεία που παρέχει έχει τη δύναμη να εξευγενίσει και να εξανθρωπίσει τον άνθρωπο, απαλλάσσοντάς τον από το μίσος που τον υποβιβάζει σε υπάνθρωπο!

ΑΡΕΙΤΟΛΜΟ

Δάφνη - Αγ. Δημήτριος